

Československá meteorologická společnost
při Československé akademii věd
P r a h a

I N F O R M Á Č N Í V Ě S T N Í K
pro členy Společnosti

Praha, duben 1968

Číslo 20

Za obsah odpovídá: / Dr M. Koldovský, vědecký tajemník ČSMS

Valné zhromaždenie

Slovenskej meteorologickej spoločnosti pri SAV

(Bratislava 22.3. 1968)

Pri príležitosti osláv Svetového dňa meteorológie usporiadala Slovenská meteorologická spoločnosť za prítomnosti 90 účastníkov celodenné podujatie s odborným a spoločenským programom.

V predpoludňajších hodinách sa uskutočnil seminár o niektorých meteorologických a klimatických problémoch západoslovenského kraja. V rámci semináru odznelo 8 prednášok: Š. Petrovič hovoril o niektorých zvláštnostiach klímy v západoslovenskom kraji, prof. M. Konček hodnotil rytmy kolísania teplôt v Bratislave, ktoré získal spracovaním 190 ročného pozorovaní samočinnými počítačmi, P. Forgáč a F. Molnár analyzovali výskyt jarných mrazov v západoslovenskom kraji vo vzťahu k poveternostným situáciám, F. Šamaš a J. Tomlain sa zaoberali výpočtom zložiek vodnej bilancie, založenom na spoločnom riešení rovníc tepelnej a vodnej bilancie; pre aplikáciu metódy použili výsledky získané z územia Záhorskej nížiny a Malých Karpát. J. Šoltís oboznámil prítomných s metodikou meteorologického zabezpečenia prevádzky atomovej elektrárne v Bohuniciach; zpravu doplnil vyhodnotením početnosti výskytu priaznivých i nepriaznivých poveternostných situácií. V. Peterka vyslovil viaceré pripomienky k metodike merania a vyhodnocovania slnečného svitu v ČSSR; súčasne navrhol niektoré opatrenia, ktorými je možné uvoľniť systematickým chybám predísť, D. Podhorský posúdil na základe radarových zobrazení, vplyv Malých Karpát na prechod studených frontov, B. Žák porovnal teplotný režim pôdy v Bratislave (na Trnavskej a ... libe). V diskusii k referátom odznelo pomerne hodne podnetných návrhov.

Popoludňajší program vyplnilo zasadnutie Valného zhromaždenia. Prvá časť jednania bola venovaná Svetovému dňu meteorológie, Príhovor v duchu náplne ústredného hesla: prínos meteorológie poľnohospodárstvu - predniesol riaditeľ PHMÚ O. Dobrota. Konsolidácia pomerov v poľnohospodárstve bezprostredne súvisí so skvalitňovaním agrometeorologickej služby HMÚ a rozširovaním spoluúčasti meteorológie na riešenie výskumných úloh pre potreby poľnohospodárov. Uviedol niektoré konkrétne prípady takej činnosti (napr. Spolupráca s Vysokou školou poľnohospodárskou v Nitre pri zisťovaní vplyvu prašného odpadu cementárne v Stupave na rast a vývoj poľnohospodárskych kultúr. Spolupráca s Výskumným ústavom vinohradníckym pri sledovaní vplyvu mikroklímy na biológiu viniča a pod.). V tejto súvislosti konštatoval, že na Slovensku doposiaľ nielen vedeckej inštitúcie, ktorá by sa agrometeorologickým výskumom sústavne zaoberala. V závere načrtol konkrétne úlohy zvýšenia pomoci meteorológie poľnohospodárstvu.

Druhá časť bola venovaná hodnoteniu činnosti Slovenskej meteorologickej spoločnosti. Zprávu o činnosti za funkčné obdobie 1965-1967 podal doc. Dr. F. Šamaj, zprávu o hospodárení s. J. Šoltís. Práca spoločnosti v uplynulom období bola zameraná najmä na :

1. Uskutočňovanie pracovných členských schôdzí s odbornými prednáškami.

Za funkčné obdobie výbor usporiadal 35 verejných odborných prednášok z aktuálnej problematiky, riešenej na našich pracoviskách a tiež výsledkov získaných v zahraničí (z uvedeného počtu prednášok 8 predniesli zahraniční hostia : Prof. Dzerdzejevski zo SSSR, Prof. Möller z NSR, Prof. Réthly a Dr. Szakály z Maďarska, Dr. Tollner a Dr. Zawadil z Rakúska, Dr. Wörner a Dr. Hänsel z NDR). Prevažná väčšina prednášok splnila očakávanie a vyvolala živú diskúziu.

2. Usporiadanie odborných tematických seminárov.

V uplynulom období sa uskutočnili 3 semináre na ktorých odznelo 54 referátov. Prvý bol venovaný problémom horskej meteorológie a uskutočnil sa pri príležitosti 25. výročia založenia nášho najvyššieho meteorologického observatória na Lomnickom štíte, v dňoch 5.-7. októbra 1965 v Tatranskej Lomnici (Met. Zprávy 1966/č.6). Referáty boli uverejnené v 10 čísle Sborníku prác o Tatranskom národnom parku.

Druhý seminár bol venovaný problémom regionálnej meteorológie a klimatológie a uskutočnil sa 16.-19. októbra 1967 v Jasnej (Met. zprávy 1968) Súbor prednesených referátov bude publikovaný vo zvláštnom čísle Sborníku Prírodovedeckej fakulty (Acta facultatis) v Bratislave.

Tretí seminár sa uskutočnil z príležitosti Svetového dňa meteorológie a bol venovaný niektorým aktuálnym meteorologickým i klimatologickým zvláštnostiam západoslovenského kraja.

3. Sústredovanie historických meteorologických pamiatok.

V rámci Československej meteorologickej spoločnosti bola vytvorená skupina pre históriu čl. meteorológie, vedená komisiou pre sústredenie meteorologických pamiatok. Činnosť komisie zloženej zo zástupcov všetkých pobočiek začala 1. júla 1965 a je usmernená osobitným štatútom schváleným HV ČSMS. Jej sídlo je Bratislava, správu sústredných pamiatok po smrti V. Briedoňa prevzal Dr. Š. Valovič z pobočky Hydrometeorologického ústavu. Terajšia činnosť komisie je zameraná ako na propagáciu myšlienky zriadenia meteorologického múzea, tak aj zber historického materiálu od jednotlivcov i od odborných inštitúcií. Súčasný stav evidovaných pamiatok (väčšinou písomností) je 410 kusov a ďalšie čakajú na spracovanie. Väčšina historicky cenných prístrojov potrebuje opravu. Náklady na opravu obnášajú sumu cca 6000 Kčs a mali byť z dvoch tretín uhradené z prostriedkov Hlavného výboru ČSMS, žiaľ orgány ČSAV plánované peniaze na opravu neschválili a tak prístroje chátrajú na povale Hydrometeorologického ústavu.

K problémom historického vývoja meteorológie na Slovensku a Morave usporiadala Slovenská meteorologická spoločnosť 3 prednášky a členovia komisie F. Šamaj a V. Briedoň uverejnili prácu o vývoji meteorológie na Slovensku (MZ č. 6/1967).

4. Vedecko-populárna činnosť -

uskutočňovala sa viacerými spôsobmi. Jedným z nich je prednášková činnosť vykonávaná v spolupráci so Socialistickou akadémiou. Spomenieme prednášky pre vinohradníkov na tému Umelé zásahy do počasia, reprezentantom jachtingu o štruktúre vetra v prízemnej vrstve ovzdušia, poľnohospodárom o výkyvoch počasia u nás, pedagogickým pracovníkom o súčasných úlohách meteorológie a pod. Iným úsekom sú školské exkurzie na meteorologické pracoviská, ktoré sa stali pravidelnými akciami. Uskutočnilo sa ich niekoľko desiatok, pričom účastníkom boli premietané poučné filmy o meteorológii. Úspešnou popularizačnou akciou bolo inštalovanie pútovej výstavy meteorologickej fotografie, ktorú v Bratislave zhliadlo niekoľko tisíc ľudí a vzbudila priaznivý ohlas aj v dennej tlači. Pomerne bohatá bola tiež popularizačná činnosť publikačná, či už v dennej tlači alebo ved. populárnych časopisoch (Svet vedy, Príroda a spoločnosť, Krásy Slovenska a pod.). Osobitne treba spomenúť každoročnú propagáciu meteorológie, konanú v tlači a rozhlase pri príležitosti Svetového dňa meteorológie, oslavy ktorého na Slovensku nadobudli sovu tradíciu.

5. Spolupráca s pobočkami a zahraničnými meteorologickými spoločnosťami.

V uplynulom období udržala SMS pracovný styk s Poľskou geofyzikálnou spoločnosťou, najmä v súvislosti s ukončením prác na spoločnej monografii " Meteorológie Vysokých Tatier ". Na naše pozvanie sa viacerí zástupcovia zúčastnili seminárov v Lomnici a Jasnej. V súčasnom období udržujeme kontakty v súvislosti s prípravou IV. Medzinárodnej konferencie karpatskej meteorológie, ktorá sa má uskutočniť v septembri 1969 v Krakove. V nedávnej dobe prof. Konček ako predseda HV ČSMS zmluvne dohodol rozsah spolupráce s Maďarskou meteorologickou spoločnosťou. Jedným z bodov spolupráce je každoročné usporiadanie spoločných konferencií. Prvá, k problémom klimatickej a agrometeorologickej rajonizácie, perastovej klíme a otázkami žiarenia, sa má uskutočniť v auguste t.r. v Magyarcváre. Druhá je plánovaná na jeseň 1969, miesto jej konania podľa predbežných úvah by mala byť Nitra resp. Banská Štiavnica. Pracovný styk udržujeme tiež s meteorologickou spoločnosťou, na zasadnutiach ktorej sa pravidelne zúčastňuje prof. Konček. Viacerí naši členovia sa zúčastnili konferencie usporiadanej Rakúskou meteorologickou spoločnosťou vo Viedni pri príležitosti stého výročia prvej synoptickkej mapy. Za dlhoročnú spoluprácu s meteorologickou spoločnosťou NDR bol prof. Konček v r. 1967 menovaný jej čestným členom. SMS udržuje písomný styk s viacerými zástupcami iných zahraničných spoločností.

SMS udržuje vzájomnú spoluprácu s pobočkami v historických zemiach, či až výmenou prednášateľov alebo aktívnou účasťou na seminároch konaných striedavo v Prahe a na Slovensku. Do prednáškového programu SMS prispeli prof. Brandejs (4 prednášky), Dr Quitt, Dr Rein, Dr Podzimek, Ing. Šrámek, Dr Hlaváč, Dr Novotný. Záverom bolo konštatované, že SMS v značnej miere prispela k dobrej spolupráci všetkých meteorologických pracovísk na Slovensku.

Po diskusii k zprave o činnosti bol zvolený nový výbor v zložení :

Predseda : prof. Konček   podpredseda : Dr Petrovič Š.,   ved. tajomník : Dr J. Rak,
pokladník: J. Lukáč, p.f.,   členovia : Dr Forgáč, F. Molnár, p.ped., Dr F. Smolen CSc,
Dr F. Šamaj CSc,   náhradníci : Dr V. Pevný CSc, Dr J. Otruba CSc, Dr V. Peterka CSc,
revizori : D. Podhorský p.met., , B. Žák p.met.

Záverom bol prijatý návrh uznesení formulujúci základne úlohy pre nastávajúce obdobie :

1. Upevňovať spoluprácu a priateľské vzťahy medzi všetkými meteorologickými pracoviskami i osobami, ktoré v meteorológii pracujú.
2. Rozšíriť členskú základňu a vytvárať vhodné podmienky pre zriadenie pobočky, čím by sa dala možnosť zapojiť v širšej miere do práce i mimobratislavských členov spoločnosti. Uvažovať tiež o zriadení záujmovej skupiny k problémom horskej meteorológie.
3. Pokračovať v úspešnej tradícii usporadúvania verejných odborných prednášok a seminárov za účasti domácich i zahraničných odborníkov.
4. Rozšíriť podľa možnosti zaistiť systematickú vedecko-populárnu činnosť v spolupráci so Socialistickou akadémiou resp. Slovenskou národnou radou - odbor poľnohospodárstva.
5. Zriadiť a udržiavať v hlavnom meste Slovenska Bratislave stálu, aktuálnu výstavku o poveternosnej situácii s predpoveďou počasia.
6. Usmerňovať prácu komisie pre historické pamiatky a venovať všestrannú pomoc pri realizovaní jej požiadaviek.
7. Plniť dohodnuté úlohy a rozširovať možnosti spolupráce so zahraničnými meteorologickými spoločnosťami.
8. Valné zhromaždenie sa zhodlo v názre, že k modernizácii prístrojovej techniky je nutné zriadiť vývojové dielne ku konštrukcii špeciálnych prístrojov. Bolo doporučené HMÚ a ostatným meteorologickým pracoviskám, aby hľadali možnosti urýchlenej realizácie tejto požiadavky.

Tretia časť programu mala spoločenský raz a bola venovaná oslave Svetového dňa meteorológie.

Valné shromáždění Čs. meteorologické společnosti při ČSAV

se konalo 26. března 1968 v Riegrově sále Obecního domu hl.m. Prahy. Vzhledem k tomu, že na svolanou dobu tj. 13,30 se nedostavila nadpoloviční většina členů ČSMS, bylo zahájení posunuto o 1/2 hodiny a k vlastnímu jednání došlo ve 14 hod. Podle presenční listiny se zúčastnilo 56 členů - 7 omluvilo svou nepřítomnost.

1. Zahájení

Valné shromáždění zahájil předseda ČSMS-prof.Dr M.Konček, přivítal přítomné a v krátkém projevu se zmínil o převratných změnách v celém státě, které dávají nejlepší naděje do budoucnosti. Podal celkový přehled o stavu členské základny. Konstatoval, že za poslední funkční období došlo k poklesu v počtu členů, který byl způsoben jednak přechodem některých členů do nově se utvořivší Bioklimatologické společnosti; dále škrtnutím členů a úmrtím následujících členů : Ballon Lev, Briedoň Vojtěch, Dr Černý Jan, Dr Dvorný Zdeněk, Dr Hašek Milan, Ing Chovanec Juraj, Ježek Ladislav, Maňák Jaroslav, prof.v.v., Ing Morháč Martin, MUDr Nevole Svetožár, prof. Ing Dr Novák Václ., jejichž památku uctili přítomní povstáním a minutou ticha.

Vzhledem k tomu, že vědecký tajemník s.Dr K. Bayer odejel na podzim r.1967 na delší studijní pobyt do NSR, převzal jeho funkci Dr Zd. Gregor.

2. Úvodní přednáškou " Meteorologie a zemědělství " - dr A. Vesecký vzpomenu den 23.III., který je Světovým dnem meteorologie. /Přednáška uvedena v příloze/

3. Volba komisi : a) návrhová - Dr Š.Petrovič, Dr Podzimek a mjr.Panenka, p.f.
b) volební - Dr Zd.Gregor, Dr F. Šamaj a p.f. Munzar

(bě komise jakož i 2 skrutátoři (ss. Hejda a Slabá) byli zvoleni jednomyslně.

4. Zpráva o činnosti - Dr Zd. Gregor, zastupující vdecký tajemník.

Uplynulé funkční období se datuje od 25.3.1965, kdy se konalo minulé Valné shromáždění v budově presidia ČSAB. ČSMS měla k tomuto datu 343 členů, z toho 86 členů bylo v SMS. Během posledních 3 let klesl stav o 54 členů, hlavně v důsledku odloučení bioklimatologů, z toho 14 členů ubylo na Slovensku. Současný stav je tedy 289 členů, z toho 72 členů má SMS. Za čestné členy ČSMS bylo přijato 9 významných pracovníků v meteorologii, pocházejících z BLR, PLR, MLR, NDR, SSSR a Rakouska a 4 čestní členové z ČSSR. Dva naši členové - prof.A. Gregor a prof. M.Konček byli jmenováni čestnými členy Meteorologické společnosti NDR.

Plán činnosti, přednesený na minulém Valném shromáždění byl následující :

- 1) Pořádat odborné přednášky a semináře
- 2) Dokončit terminologický slovník
- 3) Dovést k úspěšnému konci zřízení meteorologického musea
- 4) Pokračovat v propagaci meteorologie

Činnost vyplývající z jednotlivých bodů plánu byla během období následující :
v dubnu 1965 uspořádala Pražská pobočka ČSMS seminář o dlouhodobé předpovědi počasí a kolísání klimatu, který se konal v Komořanech; bylo předneseno 14 referátů.

V říjnu 1965 uspořádala SMS v Tatranské Lomnici seminář o problémech horské meteorologie. Předneseno 23 referátů z toho 2 zahraniční.

V únoru 1966 se konal v Komořanech seminář o krátkodobé předpovědi počasí - předneseno 22 referátů.

Další 2 semináře v r. 1966 byly o " Typizaci situací " v září v Komořanech. / diskus. charakter s 86 diskusními příspěvky/ a v listopadu v přednáš.sále v Emauzích - téma "Typizace v meteorologii a bioklimatologii " , kde bylo předneseno 7 referátů (přítomen prof. Dzerdzejevsky).

V říjnu 1967 uspořádala SMS v Jasné pod Chopkom seminář o problémech regionální meteorologie a klimatologie ; předneseno 22 referátů z toho 3 zahraniční.

V březnu 1968 uspořádala SMS v souvislosti s Valným shromážděním seminář " O niektorých meteorologických a klimatických problemoch v Západoslovenskom kraji " - 8 referátů.

Celkem bylo tedy uspořádáno 7 seminářů - z toho 4 uspořádala Pražská pobočka a 3 SMS. Pokud se týče odborné přednáškové činnosti uspořádala Pražská pobočka v r. 1965 - 7 přednášek, v r. 1966 - 5 přednášek z toho 1 zahranič. hosta, v r. 1967 - 6 přednášek z toho 2 zahranič., v r. 1968 - 4 přednášky + 1 zahraničního hosta tj. celkem 23 odborných přednášek.

Pobočka Brno - uspořádala v r. 1965 - 5 přednášek , v r. 1966 - 6 přednášek z toho 2 zahraniční , v r. 1967 - 4 + 1 zahraniční, v r. 1968 - 1 přednášku tj. celkem 16 odborných přednášek .

Kromě toho uspořádala Brněnská pobočka v listopadu 1967 v rámci členské schůze zdařilou besedu o Výzkumech na Brněnských meteorologických pracovištích.

V listopadu 1965 uspořádala pobočka Brno diskusní večer o čs. vojenském atlasu, společně se Zeměpisnou společností, Geografickým ústavem ČSAV a Katedrou geografie ÚJEP.

Pobočka v Hradci Králové uspořádala v r. 1966 - 4 přednášky z toho 2 zahranič.hostů.

Slovenská meteorol. společnost uspořádala celkem 35 odborných přednášek / viz zprávu ze VS-SMS/

Terminologická komise pokračovala ve své činnosti během celého období. Práce na sestavení " Slovníku meteorolog. názvosloví " se ujala pobočka Brno.

Pro meteorologické museum byly získány prostory v novostavbě HMÚ v Bratislavě na Kolibě. Organizací byl pověřen s. V. Briedoň, který však v listopadu 1967 zemřel a celá práce tím byla zdržena. Jeho práci převzal nyní Dr Valovič. V r. 1967 bylo shromážděno v Bratislavě 410 evidovaných předmětů.

V oboru propagace a popularizace meteorologie byly uspořádány všemi pobočkami populární nebo zájmové přednášky, byly uspořádány exkurse, v tisku uveřejňovány odborné články, v rozhlasu besedy, byly pořádány slavnostní schůze k Mezinárodnímu meteorologickému dni, v Brně byl v r. 1966 uspořádán festival meteorologických filmů; v Praze a Bratislavě proběhla výstava "Meteorologická fotografie"; v r. 1966 byla otevřena v Praze stálá hlídka počasí umístěná nejprve ve výkladní skříni n.p. Čedok na Václavském nám. později v Lázeňské službě v horní části Václavského nám. a v listopadu 1967 se přestěhovala do vlastního stánku ve Františkánské zahradě. V Bratislavě bude zřízena rovněž stálá hlídka počasí a sice v oblasti Starého Města (nám. 4. aprila, resp. Dunajské nábr.). Starost zřízení převzala OPS-Slovensko. Zřízení podobné hlídky uvažuje i pobočka v Hradci Králové.

Z iniciativy Pražské pobočky vznikla skupina 10 odborníků, kteří připravují seminář sestávající z informativních přednášek o družicové a radarové meteorologii.

V rámci spolupráce s Maďarskou meteorologickou společností je připravováno koncem srpna 1968 v Maďarováru společné setkání členů obou společností s odbornými přednáškami a diskusemi.

Výhledový plán činnosti na příští funkční období navržen v tomto znění :

- 1) Pořádat odborné přednášky a semináře
- 2) Pokračovat v pracích na terminologickém slovníku
- 3) Pokračovat ve zřizování meteorologického musea
- 4) Pokračovat v propagační práci a dále ji rozšířit zejména v tisku, rozhlasu a televizi, k propagaci využít fotografií
- 5) S přihlédnutím k očekávaným změnám v organizačním řádu vést v patrnosti připomínky členů a sestavit organ. směrnice pro pobočky
- 6) Dobře organizovanou odbornou náplní činnosti zvýšit zájem členstva a provádět nábor nových členů. Zejména dodržet pravidelné čtvrtletní vydávání věstníku.

K plánu činnosti byla otevřena diskuse již se zúčastnila aktivně řada přítomných. Byla probírána otázka možnosti uspořádání obdobné konference jako byla v r. 1964 v Liblicích. Bylo konstatováno, že nyní se ve většině vědních oborů pořádají semináře, které jsou úzce zaměřeny na jedno odborné téma. Konference v Liblicích měla velmi širokou tematiku. Najde-li se nějaké atraktivní téma, které by mělo přitažlivost i pro zahraniční účastníky, bylo by možno takovou akci uspořádat ve spolupráci s Ústavem fyziky atmosféry ČSAV.

Byl podán návrh, aby semináře byly spojovány s Valným shromážděním - je to pro členy finančně i časově výhodnější a i účast na VS by byla větší. Jiný návrh zněl pořádat semináře u příležitosti některých výročí (jako např. 50 let Karlova nebo 200 let Klementina, kde by bylo vhodné prodiskutovat některé otázky, které se týkají počátku pozorování na Klementinu.

5. Zpráva hospodáře

Dr Hrubeš podal zprávu o finančním hospodaření za uplynulé funkční období 1965/68; /Zprávy za jednotlivé roky byly publikovány v dřívějších číslech Věstníku./ zpráva byla přítomnými schválena.

6. Zpráva revisní - podal dr. Šebek

Revise účetních dokladů byla prováděna lx ročně volenými revisory (Dr Šebek, Dr Zd. Gregor). Kromě toho provedly revisní orgány ČSAV revisi až do října 1967. Obě revise neměly žádných připomínek k finančnímu hospodaření a prováděným účet. záznamům.

Na dotaz s. Krejčího - proč je rozdíl mezi počtem členů a vybranými členskými příspěvky, vysvětlil Dr Hrubeš, že platební morálka členů silně zaostává přes veškeré výzvy ve Věstníku i osobními dopisy.

Po těchto zprávách bylo hlasováním uděleno absolutorium odstupujícímu výboru jednomyslně.

7. Provedení volby bylo dohodnuto - tajným hlasováním.

Z přítomných 56 členů (tj. 19,3% všech členů) odevzdalo 35 členů kandidátní listiny beze všech úprav. Na zbývajících 21 byly provedeny úpravy a doplňky. Do nového Hlavního výboru ČSMS byli navrhnováni (nedosáhli však potřebného počtu hlasů) následující : Brádka, Coufal, Čejka, Černava, Barchtgott, Gregor Zd., Molnár, Panenka, Papež, Pícha, Rein, Strachota, Stuchlík

Výsledek volby : předseda : prof. Dr M. Konček Dr Sc

1. místopředseda : Dr A. Vesecký

2. -"- mjr. Zeman, prom.fys.

vědecký tajemník : Dr M. Koldovský

hospodář : Dr Hrubeš P.

členové HV : prof. Nosek DrSc
Dr Podzimek J., CSc
Dr F. Smolen CSc

náhradníci : Dr J. Červený, p.fys. V.Petera, Dr E. Quitt CSc,
Dr J. Rak, M. Škoda p.fys., Dr E. Trefná
revisoři : Dr V. Hlaváč, Dr O. Šebek

9. Volba čestného člena ČSMS

Valné shromáždění schválilo návrh Hlavního výboru odsouhlasený Vědeckým kolegiem AGGM na jmenování prof.dr. Hanse E r t l a , nar. 24.3-1914 v Berlíně, řádného člena Akademie věd v Berlíně a ředitele Ústavu fyzikální hydrografie Německé akademie věd v Berlíně čestným členem ČSMS.

10. U s n e s e n í :

Na základě programu jednání a s přihlédnutím k návrhu odstupujícího výboru a diskusním příspěvkům návrhová komise předložila plénu ČSMS následující návrh usnesení, týkající se další činnosti společnosti. V průběhu příštího funkčního období rozvíjet činnost zejména v následujících směrech :

- 1/ Pořádat odborné přednášky a semináře za účasti domácích, příp. i cizích odborníků. Zvážit možnost uspořádat v souvislosti s příštím VS v r. 1971 seminář současně v rámci oslav 200 výročí trvání pozorování na observatoři Klementinum.
- 2/ Snažit se o dokončení úvodního stadia terminologického slovníku zvýšeným úsilím všech spolupracovníků.
- 3/ Zabezpečit a dále rozvíjet činnost komise pro meteorologické sbírky a historické památky v Bratislavě.
- 4/ Pokračovat v propagaci meteorologie všemi k dispozici jsoucími prostředky, nespokojovat se současným stavem a zaměřit se na tisk, rozhlas a televizi. Podporovat pořádání výstavek fotografií, publikování populárně-vědeckých článků a vydávání publikací z našich oborů.
- 5/ S přihlédnutím k očekávaným změnám v organizačním řádu vést v patrnosti připomínky členů a sestavit organ. směrnice pro pobočky
- 6/ Dobře organisovanou odbornou náplní činnosti zvýšit zájem členstva a provádět nábor nových členů. Zejména dodržet pravidelné 1/4 letní vydávání Měsíčního věstníku pro členy ČSMS.

Toto usnesení bylo přítomnými jednomyslně přijato.

11. Na závěr zasedání VS vyslechlo odbornou přednášku "Dr J. Červeného" - "Projekt Světové služby počasí".

Meteorologie a zemědělství (K mezinárodnímu dni meteorologie)

Den 23. března se slaví jako "Mezinárodní den meteorologie" na paměť toho, že 23. března 1951 vstoupila v platnost mezinárodní úmluva Světové meteorologické organizace, vládní organizace, která jako součást Organizace spojených národů sdružuje státy světa k společné mezinárodní spolupráci v oboru meteorologie.

Mezinárodní den meteorologie není však jen připomenutím významné dějinné události, kdy vlády státu se zavázaly účinně spolupracovat a podporovat rozvoj meteorologie jako oboru důležitého pro rozvoj národního i světového hospodářství, Mezinárodní den meteorologie má být zároveň aktivizační a propagační funkcí, které má meteorologie v každém národním hospodářství. Proto Světová meteorologická organizace vydává každoročně k oslavám Světového dne meteorologie heslo, které má zaměřit pozornost nejen meteorologických, ale i jiných státních i hospodářských institucí i veřejnosti na určitý obor meteorologie.

Heslem pro letošní oslavy Mezinárodního dne meteorologie je METEOROLOGIE A ZEMĚDĚLSTVÍ.

Zemědělská činnost opatřuje pro člověka výživu. Aby člověk žil, musí jíst a v dnešním světě je přes veškeré úsilí národních i mezinárodních činitelů stále ještě příliš mnoho lidí, kteří se nemohou najíst dosyta. Situace se stává hroznou, uvážíme-li enormí populační rozvoj lidstva ("populační exploze"); počítá se, že koncem tohoto století se počet lidí na světě zdojnásobí. Je tedy úkolem zemědělství ve světovém měřítku zajistit navíc výživu nejen pro lidi, kteří ještě dnes hladoví, ale pro nárůst populace. Při tom plochy využitelné pro zemědělskou výrobu jsou značně omezené; více než polovina ploch kontinentů je zemědělsky neproduktivní (polární oblasti, horské oblasti, pouště). Je tedy problém zajištění výživy problémem efektivnější exploitace půdního fondu, Je třeba rozšiřovat zemědělsky využitelné plochy a hospodařit na nich tak, aby dávala co největší výnosy, je třeba zabránit zmenšování půdního fondu, zvýšit produkci a zabránit ztrátám v zemědělské produkci. A to je úkol výzkumu, vědy a techniky.

Také meteorologie má zde svou významnou roli. Zemědělská činnost je ze všech činností lidských nejvíce závislá na počasí a na klimatu. Vývoj vegetace závisí na meteorologických faktorech jako je záření, teplota, vlhkost, oblačnost, srážky, sníh a pod., a to mnohem více než na půdních podmínkách, které jsou však také převážně výsledkem meteorologických a klimatických poměrů.

Značné škody působí také nemoci a škůdci zemědělských rostlin jejichž vznik i šíření rovněž závisí na počasí.

Na druhé straně rozmary počasí působí mnohdy značné ztráty někdy až pohromy na úrodě zemědělských plodin (silné deště, krupobití, sucho, mraz, víchřice, smrště,

tropické cyklony apod.).

Je tedy úkolem meteorologie poskytovat zemědělství takové informace a předpovědi, které umožní využívat příznivých podmínek a paralyzovat vliv podmínek nepříznivých, např. klimatologie umožňuje určit oblasti s optimálními podmínkami pro růst a vývoj zemědělských plodin, určuje pravděpodobnost výskytu nepříznivých podmínek pro výskyt chorob a škůdců apod. Předpovědní meteorologická služba umožní přizpůsobit zemědělské práce i přepravu zemědělských výrobků tak, aby nedošlo ke škodám. Je však třeba, aby meteorologické a klimatologické informace byly poskytovány zemědělským orgánům nikoli ve formě všeobecné, ale ve formě potřebné a srozumitelné zemědělcům.

Mimořádné úkoly čekají ještě na řešení v oboru meteorologického výzkumu. Je nanejvýš žádoucí, aby meteorologická služba dovedla informovat a předpovídat vývoj fenologických fází, žní, sklizně, výnosů, aby dovedla určit vodní bilanci včetně výparu a transpirace s ohledem na fotosynthesezu, tak, aby mohla doporučovat závlahová opatření a to v které době a jakém množství, aby dovedla přesně určit a předpovídat podmínky pro výskyt škůdců a chorob rostlin apod.

Proto se v poslední době soustřeďuje výzkum na studium radiální a vodní bilance, zejména s ohledem na problémy fotosyntézy, na studium vlivu prostředí na epidemiologii nemocí a škůdců rostlin, na studium závislosti technologií zemědělských prací na počasí. Neuspokojivý je také stav výzkumu o vlivu prostředí na růst a produkci zemědělských zvířat.

Tyto nové úkoly v praxi i ve výzkumu vyžadují nutně širokou spolupráci všech odborníků, výměnu zkušeností, výměnu výsledků výzkumu. Proto je čím dál tím nutnější pěstovat odborné kontakty mezi meteorology i pracovníky zemědělství, mezi meteorology nových pracovišť, pořádat semináře, symposia a konference, zřizovat výzkumná pracoviště, pořádat stáže u vyspělých ústavů, poskytovat expertizy méně vyspělým státům apod.

Oslavujeme-li tedy Mezinárodní meteorologický den, uvědomujeme si jak význam meteorologie u nás i ve světě, tak význam mezinárodní spolupráce a význam Světové meteorologické organizace.

Projekt Světové služby počasí

Světová služba počasí je v současné době nejdůležitějším projektem Světové meteorologické organizace (SMO). Tento projekt v odborné literatuře označovaný "W W W", vznikl na základě současných požadavků a stavu synoptické meteorologie v řešení analýzy a prognózy.

Pracovní metodou analýzy a prognózy počasí zůstává i dnes v podstatě metoda synoptická. Požadavky na základní podklady pro pracovní postupy této metody se však kvantitativně i kvalitativně mění. Požadují se meteorologické údaje ze stále větších oblastí zeměkoule, údaje z větších výšek atmosféry, údaje z častějších časových termínů, požaduje se větší počet meteorologických jevů, požaduje se podstatně kratší doba pro zpracování výsledků a podobně.

Tyto logické a nutné požadavky pracovních postupů současné synoptické metody řetězovitě ovlivňují i činnost na ostatních úsecích meteorologie. Tak na příklad je kladen

- požadavek na rovnoměrnou staniční síť na celé zeměkouli, ať už jde o přízemní nebo výšková pozorování (otázka plovoucích stanic na oceánech a ve vzduchu, otázka meteorologických pohyblivých i stacionárních družic apod.)
- požadavek na přehledné a všestranně účelné uspořádání meteorologických kódů tak, aby splnily i nároky spojovací a výpočetní techniky,
- požadavek na automatizaci a objektivní zpracování meteorologických podkladů od jejich kontroly až po výsledné prognózy,
- požadavek na spolehlivou a rychlou distribuci meteorologických zpráv všeho druhu v číselné i obrazové formě.

Uvedené náročné odborné požadavky mají však jeden společný a velice závažný negativní jev - jsou ekonomicky vysoce náročné. Při nezbytné nutnosti mezinárodní jednoty v meteorologickém zabezpečení jsou pro celou řadu národních služeb ekonomicky neúnosné. Proto SMO vypracovala projekt, který byl Valným shromážděním schválen a který se již postupně uskutečňuje. Projekt má být v hlavních rysech dobudován v letech 1970-1972.

- V čem tento projekt spočívá? V zásadě má být na naší zeměkouli vybudován :
- jednotný systém pracovišť s odstupňovanou náplní práce tak, aby jejich výsledky byly schopny zabezpečit jakoukoliv meteorologickou službu,
  - jednotný systém podkladových materiálů,
  - jednotný spojovací systém, který by umožnil rychlý sběr meteorologických zpráv a dokonalou distribuci všech meteorologických podkladů všem zájemcům.

1) Systém jednotných pracovišť se skládá ze Světových meteorologických center (SMC), Regionálních meteorologických center (RMC) a Národních meteorologických center (NMC).

SMC mají být celkem tři : ve Washingtoně, Moskvě a Melbourne . Centra ve Washingtoně a Moskvě jsou již v provozu.

SMC mají za povinnost zpracovávat a poskytovat materiály z globálního hlediska, to jest :

- analýzy synoptických map a polí jednotlivých meteorologických prvků z oblasti celé polokoule nebo převážné části polokoule všech hlavních hladin od povrchu země po hladinu 10 mb, po případě 3 mb v základních meteorologických termínech 00 a 12 Z,
- prognózy těchto map a polí i na období delší než 72 hod.,
- údaje z meteorologických družic.

RMC mají za úkol zpracovávat analýzy a prognózy meteorologických map a polí vybraných meteorologických prvků z území nutného pro zabezpečení základního meteorologického provozu jednoho, rozlohou velkého státu nebo několika států menších. Pro tato centra je plánováno celkem 30 druhů analýz ze dvou nebo čtyř hlavních termínů a 20 druhů prognózy s platností od 12 do 72 hod. ze dvou termínů.

Počet RMC není ještě ustálen, především v oblasti Evropy, kde převládá názor, že není nutné vytvářet tato centra, poněvadž zde existují vyspělá meteorologické národní služby.

Souběžně s těmito RMC se zřizují po linii letecké meteorologie ve spolupráci s ICAO Regionální centra pro letectvou meteorologii, aby zabezpečila dopravní letectvo po jednotlivých souborech letových tratí. K tomu účelu byla v Evropě zřízena v r. 1967 tato centra :

- Bracknell	pro lety	Evropa - sev. Amerika,
- Paříž	" "	Evropa - západ. Afrika,
- Řím	" "	Evropa - východ. Afrika,
- Offenbach	" "	Evropa a Evropa - blízký východ a Indie
- Moskva	" "	Evropa - SSSR.

NMC mají na základě materiálů získaných ze SMC a RMC zpracovávat vlastně jen doplňkové materiály z hlediska specifických potřeb toho kterého státu.

2) Jednotný systém podkladových materiálů byl navržen jen pro SMC a RMC. Vedle druhu již zmíněných analýz a prognóz byla doporučena také měřítka a projekce map. Doporučuje se používat map stereografické projekce, pro SMC měřítka 1 : 30 mil., pro RMC 1 : 15 mil. a pro NMC 1 : 5 mil.

3) Jednotný spojovací systém má sestávat z

- hlavního kanálu, jenž má být tvořen kabelem spojující, mezi sebou všechna SMC. Zatím je vybudován úsek Washington - Offenbach. Po tomto kanále má probíhat výměna meteorologických pozorování a výměna některých podkladů mezi SMC, RMC. Rychlost provozu na tomto kanále je pro pořádek stanovena na 1200 bandů (později až 3600). Forma provozu má být jak číselná, tak obrazová.
- Regionálních spojovacích center (RSC), která mají provádět sběr povětrnostních zpráv a jejich distribuci ve vlastní oblasti, předávání těchto zpráv do hlavního kanálu, distribuci meteorologických zpráv a podkladů ze SMC, RMC a RSC do vlastní oblasti. Povinností těchto center je zároveň zabezpečit převod spojení z vysokých rychlostí na rychlosti nízké a naopak. Další povinností je provádět třídění a sumarizování zpráv, jejich uchování v paměti pro určitou dobu a opakování zkomolených nebo chybějících zpráv zájemcům. Tato spojovací centra mají též umožnit předávání podkladových zpráv nebo zpráv již předpracovaných přímým spojením počítač - počítač.

RSC mají být napojena přímo na hlavní spojovací kanál. Pro Evropu byl přijat návrh na posledním zasedání spojovací pracovní skupiny v lednu tohoto roku v Ženevě, aby RSC byla zřízena v Bracknellu, Paříži, Offenbachu, Praze a Moskvě.

Z hlediska spojení mají být SMC a RMC vybavena výkonnými faksimilovými radio-
vými vysílači. Faksimilové vysílače mohou mít pro svoji potřebu i NMC.

Součástí projektu je i otázka finanční. V zásadě mají být náklady na jednotlivé části projektu hrazeny tím státem, na jehož území bude tato část umístěna. Z dobrovolného fondu SMC, zřízeného k tomuto účelu, může být některým žadatelům poskytnuta finanční pomoc.

Všem členům !

Přes naši naléhavou prosbu neodeslala ještě téměř polovina členů vyplněný dotazník, který byl přiložen k poslednímu číslu Věstníku. Dokud nebudeme mít všechny dotazníky pohromadě, nelze přistoupit ani k přepracování kartotéky, ani k vydání nového seznamu členů. Znovu prosíme ty, kteří vyplněný dotazník dosud neodeslali, aby tak učinili co nejdříve.

Podle výzvy Ústřed.hospodářské správy pracovišť ČSAV je nutné, aby členské příspěvky u vědeckých společností byly vyinkasovány a vyúčtovány nejpozději do 30.VI. běžného roku. Prosíme, splňte svou základní členskou povinnost, aby i ČSMS mohla své závazky plnit. Děkujeme za Vaše pochopení.

Při objektivních potížích, které způsobují malou účast členů na Valném shromáždění a jiných akcích Společnosti, považujeme za prospěšné předložit všem členům ČSMS následující anketní dotazník který nám laskavě v době co nejkratší zašlete. Doufáme, že nám dá přehled o názorech většiny členů na klíčové otázky činnosti ČSMS. - Předem děkujeme za Vaší aktivní účast.

ANKETA ČLENŮ ČSMS

nehodící se laskavě škrtněte

1/ Jste spokojen s dosavadní činností ČSMS ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
2/ Souhlasíte s organizačním řádem ČSMS ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
3/ Považujete příslušnost ČSMS do organizace společnosti při ČSAV za prospěšnou ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
4/ Souhlasíte se složením HV ČSMS ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
5/ Myslíte, že program Společnosti je vyhovující ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
6/ Domníváte se, že je program ČSMS plněn ?	ANO	ČÁSTĚNĚ	NE
7/ Plní ČSMS svou propagační a populařizační funkci ?	ANO	ČÁSTĚNĚ	NE
8/ Myslíte, že členství v ČSMS je pro meteorology přitažlivé?	ANO		NE
9/ Jste spokojen s odbornou činností ČSMS ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
10/ Jste spokojen s činností Vaší pobočky ČSMS ?	ANO	S VÝHRADAMI	NE
11/ Uvolňuje Vás zaměstnavatel na akce ČSMS ?	ANO	NĚKDY	NE
12/ Domníváte se, že příspěvky jsou :	NÍZKÉ	PŘÍMĚRNĚ	VYSOKÉ
13/ Myslíte, že akcí Společnosti je	MÁLO	PŘÍMĚRNĚ	PŘÍLIŠ
14/ Domníváte se, že by ČSMS měla mít i společenské poslání ?	ANO		NE
15/ Bylíte v sídle pobočky ČSMS ?	ANO		NE
16/ Co navrhuje ke zlepšení práce ČSMS ?			